

като протестъ срѣщу звѣрствата на турското население, зашета̀ло свободно по българскитѣ села за обиръ и безчиния, сега тя се повдига да защити своитѣ граждански права, както и правата си на економическа независимостъ и неприкосновеностъ. Въ това се състои разликата и между тритѣ възстания, по-точно, вълнения, на населението въ нишко. Докато при първитѣ двѣ възбуненитѣ искатъ чрѣзъ оржие не да нанесатъ побѣда надъ своя потисникъ, а да защитятъ себе си, като личности и като членове на сѣмейства, въ второто диятъ пазене на своитѣ права, като равноправни членове на държавата, която чрѣзъ високото признание на своя владѣтель имъ е позволила да се чувствуватъ наравно съ владѣещия народенъ елементъ. Въ първото се дига човѣкътъ, когото и най-примитивното съзнание може да подтикне до протестъ, щомъ личнитѣ му права бждатъ силно засѣгнати, а въ второто — гражданинътъ-собственикъ. Отъ тамъ и опрѣдѣленостъта на исканията, прѣдъявени къмъ централната турска властъ, както и упоритото имъ подържане. А тѣзи искания сж и причинитѣ, които сж възбунили прѣди всичко нишкото селско население, готово да бжде винаги мирно, стига да се гарантира личната, сѣмейната и имотната му сигурностъ. Но ето какъ самото население е изразило това въ жалбата си до сръбското правителство, до коменданта на Бѣлградската крѣпостъ Кямилъ-паша и до руския генераленъ консулъ въ Бѣлградъ:

„Нашиятъ височайши Монархъ, комуто Всевишниятъ да даде безбройно много години, проникнатъ отъ бащинска грижа за всички поданици на пространното си царство, които Богъ оставилъ подъ негова защита, е издалъ Гюлханския хатишерифъ, за да ошастливи както турцитѣ, така и раитѣ. Ние посрѣщнахме тоя височайши хатишерифъ като нашъ спасителъ и отправихме къмъ небето сърдечни молитви за милостивия Господаръ, който го е издалъ. Ние разправихме това и на нашитѣ дѣца, щото тѣ да благославятъ пжтя, по който е тръгналъ нашиятъ милостивъ Монархъ. — Но какво може да помогне най-добрата, най-благата воля на великодушния Господаръ, ако ония, които управляватъ страната въ неговото име и, които би трѣбвало да закрилятъ раитѣ като залогъ, оставенъ подъ тѣхна охрана, напротивъ гледатъ да ги тѣпчатъ подъ краката си? Слѣдъ като се разправя нататкъ за неправилното разхвърляне на данѣцитѣ (система